

(Време, 17.09.2009)

Случај Томислава Николића показује да не треба губити наду, јер ништа није немогуће: човек који је у западним медијима донедавно редовно описиван као "антизападни" и "недемократски" и у сваком погледу потпуно неприхватљив политичар, само три месеца после посете Бриселу, у разговору за "Време" најављује пут у – Вашингтон! У међувремену, успео је да се истакне у улози борца за демократију, захваљујући одлуци власти да усвоји рестриктиван Закон о јавном информисању, да сачува добре односе са Москвом, као и да годишњицу разлаза са Војиславом Шешељем дочека на позицији лидера једне од две најјаче странке у земљи. Разговор почињемо управо освртом на истраживања јавног мњења која редовно детектују висок рејтинг његове Српске народне странке, која још није прославила први рођендан.

ТОМИСЛАВ НИКОЛИЋ: Успех је очекиван. Нисам нескроман да кажем како сам мислио да ће резултат бити слабији. Знао сам да је и странка коју сам до тада водио била спремна за те резултате, али је имала кочнице које више нисам могао да отклоним. Искључење из те странке ослободило ми је једно поље за деловање на коме сам се до тада кретао опрезно, пошто је постојала могућност да ме неко заустави. Странка је још увек у успону – нажалост, делимично и због тога што је Србија у паду. Економска, политичка, безбедносна, ситуација сваке врсте у Србији је веома лоша и грађани инстинктивно траже промену. Ми смо тренутно једина алтернатива. Ја сам желео да формирам странку која ће да буде алтернатива актуелној власти. Да то нисам урадио, могли су да буду мирни бар још десет година. Да је све остало као што је било, увек бих наступао на изборима са анатемом човека који ће Србију довести у изолацију, санкције. Макар колика да је била популарност и моја и странке, ипак су грађани опрезније одлучивали да ми дају глас, када су сви медији говорили да је то глас за сиромаштво, за огромна одрицања, за враћања у прошлост итд.

"ВРЕМЕ": Ипак, има оцена да странка није довољно профилисана и да не може да очува висок рејтинг ако избори не буду врло скоро

Немогуће је да изгубимо потенцијал који сада имамо. У самој странци се континуирано наставља прилив чланства за које не можете да кажете да је било очекивано. Да не говоримо о људима који су били јасно профилисани у другим политичким странкама, а

данас су потпуно, и срцем и душом, за СНС. Шта то може да се деси у Србији Бориса Тадића што би зауставило популарност СНС-а? Волео бих да влада уради то нешто што би зауставило пад и посртање, па макар ми и не дошли на власт. Али, ја имам 58 година живота и 20 година у политици. До сада нисте имали превише разлога да кажете да грешим у проценама. Може само да буде лошије по Бориса Тадића и његову камарилу. Може само да буде још веће огорчење грађана, да буде још више незапослених, још више покрадених имања, фабрика у овако лошој приватизацији. Може само да нам падне још више кредитни рејтинг, можемо само још више да се задужимо. Можемо само још један део државе да продамо ако би остао Борис Тадић на власти. Дакле, нисам миран зато што је ситуација лоша у држави, али што се резултата странке тиче, миран сам кад год избори да буду.

Рекли сте да раније нисте могли да остварите бољи резултат када су сви медији говорили лоше о вама. Тиме, заправо, потврђујете да сте имали подршку медија након формирања нове странке . Шта ако ту подршку изгубите ?

Србија ваљда више није земља у којој ће медији да се ставе на једну страну. Знам да постоје медији који никада неће бити искрено на страни странке коју ја водим, како год да се зове и шта год да ради. Али, не може ни главни уредник, ни власник, ни новинар који ради текст да буде толико обојен или толико глуп па да помисли да читаоци могу да верују у све што напише. Знам да постоје медији, у њих убрајам и ваш, који не могу да нам помогну у борби против Тадића. Предуго су подизали Тадића да би сад прихватили да то све може да се сруши за неколико месеци зато што постоји неко бољи. И не тражим да ме ти медији подижу. Али, тешко ће бити сада да прочитам тако сурове чланке о СНС-у или о себи лично какви су некада били потпуно замисливи за новине које су биле профлисане прозападно или грађански, или, назовимо то "продемократски", пошто мислим да сам успео, да уз изванредне контакте са новинарима које сам увек имао, успоставим контакт са уређивачким политикама. Мислим да се сад не пружа превише могућности да медији буду против СНС-а у мери у којој би то могло да уплаши грађане. Уплашити грађане да ћу да малтретирам припаднике мањина је сад немогуће, јер са њима имам изванредне односе, негде чак и коалиције. Био сам на обележавању 15 година оснивања СВМ-а, што је раније било незамисливо. Рећи грађанима да ћу ја да зауставим пут у ЕУ, немогуће је – ја сам већ био у Бриселу и добио потпуно уверавање да, што се тиче политике СНС-а, она уопште није лошија од политике ДС-а. Може само да има предности, пошто не знају какви бисмо били да смо на власти. Они кажу – можда бисте ви успорили, али то тек треба да се види на власти. До сада смо били априори убеђени да ћете да успорите, сад више није тако. Сад више уопште не очекујем да се било ком медију пружи прилика да пренесе изјаву неког европског званичника о томе како Србија може демократски да бира кога год хоће, али ће да сноси последице ако изабере Томислава Николића или странку коју он предводи. Прихватам да медији,

посебно они који су до тада рушили све оно што сам ја радио, нису одмогли оснивање СНС-а. Све док Тадић није схватио да се демократија у Србији за власт превише не исплати – нису нас спутавали. Е, сад, кад су анализе показале да смо стигли ДС, сад се Србија поново претвара у државу у којој треба заштитити политичара, да новине не лажу о њему, државу у којој треба сви медији сваког дана да величају сваки потез председника државе, владе, појединих министара, њихову спољнополитичку позицију, њихова путовања по белом свету, и помало избегавати да се пише о томе шта раде Томислав Николић и СНС. Медији могу доста, али не могу све. Не бих се бојао и да медији крену фронтално против СНС-а. Не бих се бојао да ће грађани да схвате да не ваља СНС; пре би схватили да не ваљају медији.

Пишу медији и о вашим путованима по белом свету. Којим поводом и са којим циљем одлазите у Москву ?

Ја имам више ослонаца у унутрашњој и спољној политици него што их је најавио Тадић, пошто није запамтио све што сам говорио у предизборној кампањи. Заборавио ми је Индију, видим да помиње арапски свет, путује тамо, али Африку је заборавио, Латинску Америку, посебно Бразил. Ја се ослањам на земље чланице БРИК-а, значи, Бразил, Русија, Индија, Кина, уз ЕУ коју не треба заборавити. Ја сам, вероватно уз противљење Бориса Тадића, пошто сам био замољен да то буде тајна док се не сретнемо, био у Бриселу и разговарао о судбини Србије у односу на ЕУ и хоћу да одем у Москву да видим ко кочи односе са Руском Федерацијом и зашто ниједна руска инвестиција овде не успева. Да ли је крива руска или српска страна, да ли то неко кочи, или то овде раде неспособни људи. Зашто су пропали и Икарбус, и Прва петолетка, и Лукоил који је узео Беопетрол, зашто у Бору није дошло до сарадње са Русијом, зашто руска банка која постоји у Србији не ради ништа? И мене и људе са којима сарађујем можете да сврстате у русофиле. Ако Русија може да буде најјачи партнер ЕУ и ако ЕУ може да буде најјачи партнер Русије, што би Србија избегавала било какво партнерство? Не ослањам се на Русију искључиво зато да она својим ветом у СБ-у држи судбину Косова и Метохије у нашим рукама. Ја се ослањам на Русију која је огромна земља са огромним потенцијалима и са, чини ми се како се цене нафте полако стабилизују, најјаснијом перспективом око сировине, енергената, посебно гаса, нафте и руда. Двадесет дана потрошње града Москве је целокупна производња Србије. Како ми да избегнемо тог партнера?

Да ли постоји могућност да одете у Јужну Осетију, као што се спекулише?

Не постоји. То би било злонамерно тумачено – ето, он се бори за Косово и Метохију, а

одлази у Јужну Осетију да призна независност Јужне Осетије. Велики могу да се играју нашим судбинама и они то и раде. Могу да имају двоструке аршине и они их примењују, али Србија с тим не сме да се игра. Нама је драгоцен руска помоћ, али ми не смемо да идемо даље у погледу признавања независности Јужне Осетије у односу на Грузију него што тражимо да се деси са Косовом и Метохијом у односу на Србију. Зашто сам нападан протеклих година у вези с односима према Хрватској? Говорио сам да са њима не можемо да имамо односе све док не реше питање демократије, поштовања људских права и мањинских посебно у односу на српски народ, али да је то за нас држава у границама у којима ју је признао УН. Не могу да кажем Србија је у границама са Косовом и Метохијом, тако је члан УН-а, а Хрватска није, иако је члан УН-а. Неки стандард мале државе морају да примењују да би и на њих био примењен. Русија може да тражи независност Јужне Осетије а да не да независност Косова, Америка може да тражи независност Косова а да не да независност Јужне Осетије. Ја видим ту игру и не бих желео да се Србија у то умеша, ни док је Борис Тадић на власти ни кад ми победимо. Волео бих да одем у Јужну Осетију да видим шта се то десило, какве су размере, колико је срушено, шта се улаже да се то подигне, али даље од тога политички не бих могао. То је мој став и Руска Федерација зна тај мој став.

Идете и у Вашингтон?

Још док је господин Мантер био амбасадор САД у Београду, постојала је идеја да се организује моја посета САД. А пре десетак дана примио сам представника Срба из Америке. Замолио је ако могу да одвојим времена да ми и Срби који живе у Америци организују посету, као што сам некад ишао у Аустралију, да обиђем њихове црквене општине, места где се окупљају. Они би све то припремили и могао бих да обиђем и Стејт департмент. Није ми то превасходна жеља, нећу то да одбијем, али не градим своју политику на томе да морам да одем у Вашингтон и да тамо неко веома висок мора да ме прими. Поштујем односе међу државама кад се срећу људи на функцијама. Ја предводим опозициону странку и не желим да ми било која администрација покаже јасно да је њена жеља да ја победим. Желим да одем тамо да се види да сам, прво, нормалан човек, а друго, да су односи те државе према Србији нормални и да могу да буду нормални без обзира на промену власти. Досад се знало – ако победе једни, са једном силом ћемо да сарађујемо, ако победе други, сарађиваћемо са другом. Ја сам први рекао да ми треба да сарађујемо не само са обе силе него са целим светом и сад то неки покушавају да искористе и, Богу хвала, нека користе. Тај одлазак у САД не тражим, али ако буде предложен, свакако ћу да одем. Уосталом, још нигде нисам продао душу, нигде нисам променио свој став, нећу то сигурно ни у САД. Нигде нисам избегао да кажем оно што ми се не свиђа, нећу избећи ни у САД, али контакти морају да постоје.

Претпостављам да тамо ипак нећете причати о граници Карлобаг, Карловац, Огули

Н

...

Али ја о томе не говорим више ни у Србији. Тај став сам променио док сам водио СРС. И често су новинари, који су желели да ме у очима дотадашњих бирача СРС-а мало смање, питали хоћу ли да ратујем за те границе, и тад сам као јерес рекао да нећемо да ратујемо и да онај ко воли да ратује треба да ратује у глави. Дилему око тога да ли то могу да променим а да опстанем политички решио сам има већ три-четири године и ја то питање себи не постављам.

Како је дошло до промене америчког става према вама?

Једна ствар мора да се зна. Војислав Шешељ је забрањивао контакте са било ким. Могли смо да се виђамо са представницима Русије, Кубе, арапског света, Кине, Индије, али западни свет је за нас био затворен. Ја сам први од 2003. наовамо дозволио да се срећемо и са посматрачком мисијом ЕУ у Београду, са мисијом ОЕБС-а... Кад смо почели да освајамо локалну власт, дозволио сам председницима општина да остварују контакте и са представницима западних амбасада и са финансијерима. Немогуће је живети без тога. Може ако се изолујеш, имаш 15 одсто гласова и кажеш да за тебе Запад не постоји. Онај ко жели да води земљу не може да каже да неко не постоји за њега. Та промена мог става, која није могла до краја да дође до изражаја у СРС-у, а дошла је до краја у СНС-у, сигурно да је променила став не само САД – скоро да нема западног дипломате у Београду с којим нисам већ разговарао. Сад ме познају, сад знају шта говорим. Свима говорим исто, у јавности овде иступам на исти начин, дакле слика је јасна. Мислим да у САД, макар колико да смо мали и неважни, постоји неко ко брине какви ће бити односи између Америке и Србије. Сигурно да није баш свеједно какви ће односи да буду. Ја хоћу да Америка зна до каквих промена ће доћи кад победимо, а шта неће бити промењено.

Када планирате тај пут?

Мислио сам да овог месеца обавезно будем у Москви. У октобру нас чека много тога. Почине редовно заседање Скупштине на коме ће сигурно бити Статут Војводине, то не бих хтео да пропустим, 17. октобра имамо обележавање годишњице странке, 18. октобра су избори у Врбасу и после тога бих могао да идем.

Тврдите да ћемо имати и републичке изборе и то у марту. На основу чега?

Ја сам у опозицији и морам да говорим оптимистично о томе да ће бити избора. Али, после гласања о Закону о информисању види се да постоји још једна резерва у владајућој коалицији. Сад је ваљда потпуно јасно да ће ЛДП ићи против владе све док она не треба да падне, а да онда неће ићи против владе. Владајућа коалиција није више ограничена само на 128, 129 посланика, него их има око 140 и ако гледате хоће ли закони бити изгласавани у Скупштини или не –мислим да то није основ да влада падне. Постоје сукоби међу њима, али док не схвате сви из владајуће коалиције шта Тадић заправо хоће, они те сукобе неће дизати на ниво да од тога зависи судбина владе. Тадић је изјавио пре два месеца да је пропаст Србије у малим политичким странкама и да оне треба да нестану, а сада прави уговор са Батићем по коме ће Батић имати два посланика после избора шта год да се деси. Сад ће сви хтети да ураде ту трговину и онда ће им бити свеједно да ли ће бити избора. Ја сам заиста другачије замишљао Србију и некад сам у неформалним контактима са Борисом Тадићем можда био и наиван. Јавно сам заступао идеју о два велика блока и он је, чини ми се, био веома близу тога. Сад је јасно да ми нећемо имати два јасно профилисана политичка блока зато што он вуче за собом уцењивачки капацитет који прво он трпи све док може, а онда тера Србију да трпи министре из странака које немају ни један одсто. И да ти министри у ствари воде државу. Да ли Тадић заиста не види да је Динкић кренуо у формирање странке широм Србије и да користи државу, државни апарат, могућност запошљавања, могућност добијања пољопривредних кредита... Ја бих се забринуо да моји коалициони партнери крену тако. Углед ДС-а је у паду, а Динкић би да подигне свој углед. Како је то могуће, не знам. Заиста бих волео да Тадић размишља државотворно и да дозволи грађанима Србије да изаберу ону власт која им је сад по вољи. Ја јесам зато да мандат траје четири године, да имате неку стабилност, да имате пројекте које остварујете у том периоду, али ово није време за то, овде се пожари гасе из дана у дан и очигледно је да ми расипамо драгоцену воду и уместо да гасимо пожаре квасимо нешто што ватра неће ни да дохвати. Ако има тако мало средстава у буџету и могућности да се тај буџет пуни, онда се то мора распоредити тако да буду задовољни грађани Србије, а не министри. Пошто они не чине ништа да грађани буду задовољни, сигурно је да Србија сада нема власт коју грађани желе. У то сам убеђен. И да им треба пружити прилику да изаберу другу власт. Кад ће то Тадић одлучити... Знам да је пропустио право време, није био mudar као Мило Ђукановић да распише изборе на почетку кризе и да сад може да маше четворогодишњим мандатом добијеним у време кризе. Знам да и његове анализе говоре о томе да му је углед све мањи из дана у дан и то може да буде отежавајући фактор и да дави Србију можда још две године.

Да ли све то тера и вас на размишљање о промени става да на изборе изађете самостално?

Нећу на тај начин да размишљам, зато што желим да победимо и желим да то буде нормална Србија и нормална власт. Заиста не бих могао да поведем 15 странака на својој листи и да свака има удео у власти после избора. Онај ко то жели нека гласа за ДС и Бориса Тадића. Неприхватљиво ми је и да постоје странке које после избора могу да се одлуче хоће ли на једну или на другу страну. Позваћу све странке да се у кампањи изјасне с ким ће да праве власт ако то буде могуће. Неке странке морају да буду и у опозицији ако њихова опција не победи. Нећу ни да сарађујем са политичким странкама које се не проверавају на изборима. Не треба ми то.

Да ли је могуће формирање коалиције ДС и НС после избора?

То није могуће зато што, бар у првом мандату, не бисмо имали опозицију. Затим, ја не могу да му кажем – сад кад си водио Динкића са собом, или Вука Драшковића, сад они не могу да буду у влади, као што не би могао ни он мени да се меша у кадровску структуру. Безмало би цела Србија у том случају била на власти, а онда би се родила нека нова опозиција која би била лошија и од ДС-а и од СНС-а, али би била алтернатива. А што бисмо ми то радили? Хоћу да се ове две странке развијају да би једна другу побеђивале и да свако ко победи на следећим изборима зна да има огромну, јаку опозицију и да ће та опозиција да дође на власт. И видећете како ће министри другачије да раде и да се труде да сваки дан буде испуњен послом, а не рекламирањем и ТВ снимцима. И како више неће бити мита и корупције, јер ће сви папири бити доступни тадашњој опозицији а будућој власти. Не може се десити да Динкић, Ђелић и остали буду на власти десет година у континуитету. Основ за демократију је да се власт мења. Било би идеално да ми и ДС изградимо такве односе да будемо супротстављени, да не будемо непријатељи, да се боримо понашањем, програмом, деловањем, а не тиме ко ће кога више да уништава, омаловажава, тиме ко ће више својих људи да запосли а туђих да остави без хлеба, и ја сам убеђен да ће Борис Тадић то схватити кад-тад. Он се једно време тако понашао а онда су га уплашили његови тзв. сарадници анализом да ми на тај начин добијамо све већу популарност. Па шта? Хоће ли сад да нас као Милошевић хапси да не бисмо расли? Неће моћи. Њему још увек ЕУ и институције дозвољавају грубљи залаз у демократију него што би било коме. Да сам ја предложио Закон о информисању, он не би прошао никада. За Бориса Тадића је још увек могуће, али убеђен сам да су пацке које добија од њих све јаче и јаче и да му се стално пројектује слика да би за Европу и СНС могла да буде прихватљива. Али ја очекујем да због тога он буде бољи, а не да буде гори. На локалном нивоу нека људи бирају с ким ће да сарађују. Мој услов је само да поштују своју снагу, да је не дају будзашто и да ми одговарају за то што су рекли с ким могу да сарађују, а с ким не.

Али, Тадић вам је Законом о информисању учинио услугу, добили сте прилику да се борите за демократију и слободу медија

То је парадокс. Ја сам учествовао у изгласавању таквог закона 1998. године. Он га је ваљда тада нападао, или га је злурадо нападао, а било му је мило што такав закон постоји. Данас ја кажем – јесте, погрешно сам, али нећу више да грешим. Али, ако ти је моја судбина водич, немој да погрешаш. Једанаест година је прошло од онда, видиш шта смо све доживели, могли су да нас побију 5. октобра на улицама због тог закона. Међутим, шта се сад дешава? Да медији раде против Тадића због тог закона, као што су радили против Шешеља, Тадић више можда не би био ни на власти. Али овде се опрашта Борису Тадићу оно што ником другом не би. Што је дозвољено Богу, није дозвољено волу, постоји једна таква изрека. Тадић може све. Он пребаци на Динкића одговорност за доношење Закона и сад сви новинари кажу да је то Динкићев закон. А што га Тадић подржава? Он одговорност за Статут Војводине пребаци на посланике из Војводине, иако су његови; овде у Београду каже да Статут не може да прође ако је неуставан, а на крају ће вероватно да прође. Све је то сад игра. Ја не умет да играм те игре.

(Разговарала **Вера Дидановић**)